

Становище на Асоциацията на българските пристанища и пристанищни оператори, относно противоконституционността на разпоредби по § 44, § 45, § 47, § 52 и § 53 от Закона за изменения и допълнения на Закона за морските пространства, вътрешни водни пътища и пристанища на Република България.

1. С цитираните разпоредби се предоставят изключителни права на държавното предприятие Национална Компания "Пристанища". Изключителните права се свързват с установяването и упражняването на пряко и косвено влияние върху определени дейности и функции в българските пристанища, които водят до монопол върху българската пристанищна система:

- българската пристанищна система ще бъде под контрола и ще се стопанисва само от едно държавно предприятие.
- всички ползватели разчитат само на тази пристанищна система.
- не съществува конкуренция и пазарна среда в тази пристанищна система.

Няма друго предприятие с подобен предмет на дейност.

Разпоредбите на § 46 и § 47 са в нарушение на чл.19 ал.2 от Конституцията "Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя".

2. Изключителните права, предоставени на Национална Компания "Пристанища" се свързват с установяването на монопол върху определени дейности. Съгласно чл.16 от Закона за защита на конкуренцията монополното положение е когато на определено държавно предприятие са предоставени изключителни права да извършва определен вид стопанска дейност.

Монополното положение може да се предоставя само със закон в случаите, съгласно чл.18, ал.4 от Конституцията на Република България.

"Със закон може да се установява държавен монопол върху железопътния транспорт, националните пощенски и далекосъобщителни мрежи, използването на ядрена енергия, производството на радиоактивни продукти, оръжия, взривни и биологично силно действащи вещества".

Всяко друго предоставяне на монополно положение е недействително.

3. Чл.62 ал.3 от Търговския закон предвижда възможността със закон да бъдат образувани държавни публични предприятия, които не са търговски дружества.

Същевременно те са юридически лица, признати за търговци, но не са организирани в никаква правно уредена форма. По принцип такива са предприятията, които ще разчитат на средство от бюджета, т.е. ще бъдат пряко субсидирани от държавата.

"По правило това ще бъдат предприятия, за които се налага бюджетна издръжка", О.Герджиков, Коментар на Търговския закон, Книга първа, 1991 г.

Национална компания "Пристанища" не отговаря на това изискване.

Напротив, Национална Компания "Пристанища" ще се самофинансира, и ще формира приходи от стопанска дейност, концесионни възнаграждения, ще получава финансов ресурс от държавата и републиканския бюджет (§ 52, § 53).

4. Разпоредбите на § 52, § 53 и § 47 са в нарушение на Закона за държавните помощи. *“Държавна помощ” е всяка помощ, предоставена от държавата или общината, или за сметка на държавни или общински ресурси, пряко или чрез други лица, под каквато и да е форма, която нарушава или застрашава свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия, производството или търговията с определени стоки или предоставянето на определени услуги.*

Като държавни се разглеждат и помощите, които се предоставят от различни предприятия, в които държавата има изключително или преобладаващо участие в капитала и управлението им, каквото е държавното предприятие Национална Компания “Пристанища”.

Съгласно § 52 (чл.115 ж т.5) приходите на Национална Компания “Пристанища” се формират и от Републиканския бюджет.

Съгласно § 53 (чл.115 з) държавата участва във финансирането по изграждане

Национална Компания “Пристанища” получава приходи от държавата и републиканския бюджет незаконосъобразно, в нарушение на Закона за държавните помощи (чл.1 ал.1, чл.2 ал.1).

Чл.1 ал.1 Разпоредбите на този закон се прилагат и по отношение на помощи, предоставяни на предприятия, на които държавата или общината възлага извършването на услугите от обществен интерес

Чл.2 ал.1 Държавната помощ може да бъде предоставена, само когато е разрешена по предвидения в този закон ред.

Формите, основанията и целите на помощта са без основно значение. Най-важното е нейното действие.

Обикновено помощта засилва пазарните позиции на облагодетелстваното предприятие (напр. ЕАД Пристанищен оператор) спрямо конкурентите му.

По този начин Национална Компания “Пристанища” може да преразпределя значителни средства, включително и като помощи, имащи реален или потенциален ефект – нарушаване на конкуренцията. Като нарушение може да се разглежда всяко въздействие на Национална Компания “Пристанища” върху реалните или потенциални отношения между стопанските субекти – конкуренти, всяка изкуствена промяна на пазарните условия, водеща до облагодетелстване на едни добре работещи предприятия за сметка на други предприятия.

Ако се изходи от принципа за свобода на стопанската инициатива, установени от чл.19 на Конституцията на би трябвало да има подобна косвена намеса на държавата в стопанските отношения.

5. Национална Компания “Пристанища” изпълнява функциите на (тя е):

- Пристанищна администрация
- Пристанищна власт
- Търговец – публично предприятие

На Национална Компания “Пристанища” са възложени държавни функции, които могат да бъдат възлагани само на държавен орган. По брой тези функции надвишават дейностите, включени в основния предмет на дейност. Националната Компания “Пристанища” е правен хибрид, тя е и държавен органи, и търговец.

Съвместяването на властнически, административни и стопански функции е конституционно недопустимо от гледна точка на разпределение на властите и равнопоставеност на стопанските субекти по чл.8 и чл.19 ал.2 от Конституцията.

Становище на Асоциацията на българските пристанища и пристанищни оператори, относно противоконституционността на разпоредби по § 46 от Закона за изменения и допълнения на Закона за морските пространства, вътрешни водни пътища и пристанища на Република България.

Същността на публичното предприятие се изразява в обстоятелството, че държавата може да упражнява решаващо влияние върху управлението и дейността, т.е. върху поведението на Национална Компания "Пристанища". Влиянието се дължи на разпоредбите на Устава и на други правила, уреждащи дейността на Национална Компания "Пристанища". Държавата въздейства пряко върху Национална Компания "Пристанища" от една страна като одобрява дейността, а от друга като финансира дейността (§ 52, § 53).

Влиянието на държавата върху Национална Компания "Пристанища" е достатъчно обусловено и от съществуващата възможност държавата да отмени отстъпените изключителни права. Национална Компания "Пристанища" като държавно публично предприятие упражнява правото на собственост на държавата от свое име, за своя сметка и на своя отговорност.

Във връзка с конституционния принцип за еднакви условия на дейност на всички стопански субекти (чл.19, ал.2 от Конституцията) са невъзможни забраните по отношение на Национална Компания "Пристанища" за насочване на принудително изпълнение, тъй като компанията се създава както с държавна публична, така и с държавна частна собственост.

Становище на Асоциацията на българските пристанища и пристанищни оператори, относно противоконституционността на разпоредби по § 77, § 78, § 79, § 80 и § 81 от Закона за изменения и допълнения на Закона за морските пространства, вътрешни водни пътища и пристанища на Република България.

Преобразуване на Изпълнителна Агенция "Пристанищна Администрация" в държавно предприятие Национална Компания "Пристанища", съгласно §77-§81, уреждащи правоприемността, е принципно недопустимо.

Касае се за разпореждане с държавна собственост, което според чл.106 от Конституцията е от правомощията на Министерския съвет, а не на Народното събрание.

Становище на Асоциацията на българските пристанища и пристанищни оператори, относно противоконституционността на разпоредби по § 25 от Закона за изменения и допълнения на Закона за морските пространства, вътрешни водни пътища и пристанища на Република България.

Няма критерии, нито количествени, нито качествени за определяне и разделяне на пристанища с национално значение и пристанища с регионално значение. Разделянето води / поставя в неравноправност (виж § 47, чл. 115 б ал. 2 т.3) предприятията – собственици на регионални пристанища.

Това е в нарушение на чл.19 ал.1 и ал.2 от Конституцията.

Становище на Асоциацията на българските пристанища и пристанищни оператори, относно противоконституционността на разпоредби по § 26 от Закона за изменения и допълнения на Закона за морските пространства, вътрешни водни пътища и пристанища на Република България.

Ефективната конкуренция е явление, присъщо на всяка пазарна икономика.

Доколкото услугите са част от икономиката монополизирването им противоречи на целите на пазарната икономика и свободното договаряне и определяне на цените, според търсенето и предлагането, и води до нарушаване на конкуренцията.

Разпоредбите на § 26 "Достъпът до пристанищата за обществен транспорт с национално значение се заплаща по цени, които се определят и обявяват от Национална Компания "Пристанища" нарушават Закона за защита на конкуренцията (чл.18 и чл.19) и Закона за задълженията и договорите.

чл.19 от ЗЗК визира нарушение на чл.18 от ЗЗК, с което предполага, че има наличие на монополно положение на държавното предприятие Национална Компания "Пристанища":

- цените за тези услуги са "наложени" на ползвателите на тези услуги без възможност да бъдат предмет на договаряне

- за една и съща услуга се определят различни цени за потребителите

- предлагане на необосновано високи цени в сравнение с други пазари

чл.18 на ЗЗК забранява действия на предприятията с монополно или господстващо положение, които имат за цел или резултат предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията и/или увреждане интересите на потребителите.

При нарушение на забраната по чл.18 ал.1 от предприятие с монополно положение, каквато е Национална Компания "Пристанища" Министерският съвет може и трябва да установи минимални, фиксирани или пределни цени за определен период от време, които са задължителни за предприятието нарушител – Национална Компания "Пристанища".

**Уважаеми господин Председател,
Уважаеми Конституционни съдии,**

С настоящото становище Асоциацията на българската пристанища и пристанищни оператори подкрепя искането на група народни представители за установяване противоконституционността на разпоредбите на § 25, § 26, §§ 44-54, §§ 77-81 от Закона за изменение и допълнение на закона за морските пространства, вътрешни водни пътища и пристанища на Република България.

С уважение,

кап. Жорж Дерелиев
Председател

